

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**  
**ФАКУЛЬТЕТ СХІДНИХ МОВ**

Кафедра японської мови і перекладу

**БІОЛОГІЧНІ, КУЛЬТУРОЗНАВЧІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ**  
**ВИВЧЕННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ЧЕРЕЗ ПІСНІ**

*Курсовий проєкт*

*з напрямку підготовки*

*035.06.02 Мова і література (японська)*

*4 курс, МЛЯБ-1-21-4д.*

***Користятинець Іванни Сергіївни***

*Науковий керівник:*

*к. філ. н., доцент*

*Комісаров К.Ю.*

Київ - 2025

## ЗМІСТ

|                                                                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                                                | 3  |
| РОЗДІЛ 1                                                                                                                  |    |
| 1.1. Філософські та психологічні особливості музичного впливу у<br>навчальному процесі .....                              | 5  |
| 2.2. Нейропсихологічні та культурологічні аспекти музики у процесі<br>засвоєння мови.....                                 | 8  |
| РОЗДІЛ 2                                                                                                                  |    |
| 2.1. Паралелі між застосуванням пісенного методу навчання іноземної<br>мови і процесом засвоєння рідної мови дітьми ..... | 14 |
| 2.2. Чинники, що впливають на засвоєння мови при прослуховуванні<br>пісень.....                                           | 18 |
| 2.3. Критерії відбору пісень для навчання.....                                                                            | 22 |
| 2.4. Аналіз доцільності застосування на заняттях пісенного матеріалу на<br>прикладі пісні "可愛くてごめん"<br>".....             | 27 |
| ВИСНОВКИ.....                                                                                                             | 34 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                                                                          | 37 |

## ВСТУП

У зв'язку з глобалізацією ми можемо спостерігати як протягом останніх десятиліть відбувається зростання інтересу до вивчення іноземних мов, і особливе місце серед них займає японська мова. Особливо активно відбувається популяризація японської культури та медіа серед української молоді, головною мірою через аніме, мангу та поп-культуру.

На тлі зростання інтересу до японської культури і у зв'язку зі зростання числа охочих займатися її вивченням, ми також можемо бачити посилення дипломатичних та економічних зв'язків між Україною та Японією, що зумовлює потребу у підготовці кваліфікованих знавців японської мови.

**Актуальність дослідження** зумовлена потребою пошуку нових та актуалізації вже наявних методик викладання, за допомогою яких можна було б доступніше та ефективніше викладати японську мову. Це зумовлено тим, що нерідко можна спостерігати невідповідність знань учнів щодо поставлених планів, великою мірою через нестачу засобів наочності.

**Метою** даного дослідження є розгляд уже наявних досліджень, які головною мірою охоплюють нейробіологічні особливості зв'язку пісень та мови та огляд методологічних джерел по даній темі аби зрозуміти закономірності процесу у якому лежить засвоєння мови та розробка методичних рекомендацій з урахуванням цих аспектів.

**Завданнями** даного дослідження є:

1. З'ясування біологічних особливостей зв'язку мови та музики та яким чином їх взаємодія впливає на процес запам'ятовування нової мови
2. Визначення того, який вплив на результати навчання має впровадження музики та пісенних матеріалів у хід уроку

3. Визначення факторів та критеріїв, які впливають на ефективність впровадження пісень у навчальний процес
4. Дослідження принципів відбору пісень у якості навчального матеріалу

**Об’єктом** дослідження є процес вивчення японської мови з використанням пісень.

**Предметом** даного дослідження є біологічні, культурологічні та методичні аспекти, які мають пісні у процесі вивчення японської мови.

Застосовані **методи дослідження** включають у себе теоретичний (вивчення наукових робіт, які охоплюють тему біологічного зв’язку мови та музики, досліджень на тему ефективності та потенційних впливів пісень та музики на навчальний процес, аналіз сучасних методичних рекомендацій та сучасних японських медіа) та порівняльний аналіз (зіставлення традиційних методів навчання з природним опануванням мови дитиною та методу вивчення мови за допомогою пісень).

**Апробація результатів дослідження** – участь у форумі сходознавців, подача тез до друку.

## РОЗДІЛ 1

### 1.1. Філософські та психологічні особливості музичного впливу у навчальному процесі

Навчальні методи та вимоги щодо освітнього процесу зазнавали змін з плином часу і проблема пошуку нових методів навчання та вдосконалення уже наявних поставала над людством ще тисячі років назад. І на підтвердження наших роздумів про важливість місця музики у процесі навчання, особливою мірою у процесі опанування іноземної мови, існує багато праць та досліджень. У процесі пошуку відповіді на питання, яке ж місце займає музика у процесі навчання та чи здатна вона покращити результати учнів, ми вважаємо за необхідне звернутися до найдавніших джерел.

Здійснений нами аналіз досліджень і публікацій підтверджує, що роздуми щодо ролі музики у вихованні людини велися ще у античні часи.

Досліджуючи дану проблему В. Мішин у своїй статті [3] розповідає про вчення музичного етосу, над яким велися дискусії ще з часів античної Греції. Згідно з вченням про музичний етос, музика не лише впливає емоційний стан, але й сприяє моральному розвитку особистості.

Зокрема, згідно з джерелом[3], такі відомі давньогрецькі мислителі як Платон та Арістотель розмірковували над етичним та виховним впливом музики на людину, що підтверджує безперервну актуальність теми використання музики не лише як способу розважитися.

Арістотель визначав музику не лише як джерело для самовдосконалення, але й як засіб для виховання. У залежності від типу мелодії та ритму пісні формувалася відповідний настрій чи поведінка. Переносячи таку особливість у сучасний контекст та розмірковуючи над потенційними варіантами її використання, ми бачимо можливість застосування даної

властивості музики заради відтворення відповідного їй навчального середовища. І це є однією із безлічі її можливостей. Вмикаючи пісні на уроці, ми не лише спрямовуємо учнів до певного емоційного стану, знімаючи нервові напруження, втому чи підвищуючи їх мотивацію, але й маємо змогу активувати пасивне вивчення, за допомогою якого учні несвідомо запам'ятовують мовні структури та учаться сприймати вимову носіїв.

На думку античних філософів музика має глибокий вплив на внутрішній стан людини, що здійснюється завдяки її поєднанню ритму, мелодії та тексту. Це, у свою чергу, є чинником для глибшого сприйняття інформації. Зокрема на їхню думку здатність музики до зміни психоемоційного стану полягає в утворенні взаємозв'язку руху звуку, душі та тіла. Беручи дане твердження до уваги, можна пояснити чому пісні вважаються ефективним засобом навчання. Пісні за своєю природою не можуть бути сухою подачею тексту, головною метою якого є лише передача змісту.

Найважливішою суттю пісні є її здатність впливу на душу людини, і завдяки цьому лексичний та граматичний матеріал який представляється у тексті подається у емоційному контексті, який допомагає у процесі запам'ятовуванні нового матеріалу.

Давньогрецьке вчення про музичний етос наголошувало на важливості вибору правильної музики у залежності від потреб. Платон наголошував на певному гармонійному ідеалі, і що не вся музика є підходящою для виховання особистості. Застосувати дане твердження можна і до навчального процесу, адже існують певні вимоги яких треба дотримуватися як, наприклад, співставлення тексту пісні з рівнем знань учнів, чіткість голосу виконавця і тд.

Наголошуючи на виховному та навчальному аспектах, Арістотель віддавав належне значення і терапевтичному впливі музики. Ним вона розглядається як засіб, що здатний принести емоційне очищення шляхом

зняття стресу. Загальновідомим є факт, що однією із найчастіших перешкод під час вивчення мови є труднощі у вигляді психологічного бар'єру. Особливо це стосується комунікативної сфери, оскільки велика кількість учнів бояться говорити на іноземній мові через страх помилок. Враховуючи заспокійливу властивість музики ми можемо говорити про те, що застосування пісень на уроці допомагає знизити стрес та подолати психологічний бар'єр, налаштовуючи учнів на спокійний лад.

За спостереженнями Hilda Israel на початку учні класу показували низьку залученість та мотивацію до уроку, доки не вирішено було залучити до матеріалів уроку сучасні пісні. Зокрема дослідницею було застосовано три пісні та письмові завдання до них, які включали аналіз пісень як віршів. У результаті було помічено зростання впевненості студентів у використанні англійської мови, а письмове завдання спонукало студентів прикладати зусилля для вирішення завдання[14, с. 1363].

Hilda Israel позначає музику як окремий засіб спілкування, який на відміну від мовлення є універсальним та здатним долати мовні та культурні бар'єри, вік, стать та національність. Музика на її думку є вродженою частиною буття людини, яка здатна до пробудження широкого спектру емоцій, здатна заспокоїти, надихати і мотивувати[14, с. 1364]. Розуміючи це з'являється безліч можливостей як впровадити її у навчальний процес і цим самим великою мірою змінити хід уроку на кращу сторону.

У статті іншого дослідника Роберта Заторре також наводиться аргументування впливу музики на емоційний стан. Згідно з ним обробка емоційної реакції на музику відбувається у паралімбічних та неокортикальних частинах мозку, що є відмінним від реакцій на інші види емоцій. Взаємодія паралімбічних та неокортикальних частин мозку доводить те, що обробка музики відбувається у двох півкулях мозку одночасно, що суперечить традиційній думці про поділ між ними. Іншими словами процес передачі музики не є лише передаванням звуку від вуха до

слухових каналів, але цей процес включає у себе й інші сенсорні сигнали, тому можна говорити що музика є синтезом відчуттів [12, с. 13]. Завдяки такій багатогранності почуттів якою наділяє нас музика ми можемо говорити про те скільки різноманіття приносить включення пісенних матеріалів у план уроку, дозволяючи привнести цікавість у рутину. Таким чином, поєднуючи аналіз давніх джерел із сучасними дослідженнями, ми можемо підтвердити те, що музиці відводиться важлива роль у навчальному процесі. Ще з античних часів, відомі мислителі, такі як Платон та Арістотель, визнавали її значний моральний та терапевтичний вплив. Дослідження ролі музики продовжуються і у сучасному контексті, і на основі досліджень наведених у цьому підрозділі, ми можемо побачити їх ефекти на психологічну сферу сприйняття – пісні впроваджені в навчальний матеріал не лише активізували емоційне сприйняття учнів, але й сприяли подоланню психологічних бар'єрів та підвищенню мотивації. Це стає підтвердженням універсальності музичного методу, що дає змогу говорити про доцільність впровадження музики у навчальний процес.,

## **2.2. Нейропсихологічні та культурологічні аспекти музики у процесі засвоєння мови**

У першому підрозділі, нами було розглянуто вплив музики на психо-емоційну сферу. Але варто зауважити, що можливості застосування музики у навчальній діяльності, не обмежується її ефективністю її впливу на емоційний фон. За численними дослідженнями у цій сфері, ми можемо говорити про її безпосередній вплив на когнітивні процеси, зокрема такі як пам'ять та увага. У даному підрозділі ми би хотіли проаналізувати дослідження на нейропсихологічну тему, а також згадати і про культурологічні чинники, які грають не менш важливу роль у формуванні мовних компетенцій.

Досліджуючи дану проблему дослідник Anthony Brandt, згадує у своїй статті, що часто поширеною думкою є те, що мова сприймається як фундаментальна частина людського розуму, коли ж музиці дають другорядне значення, відводячи їй роль похідного від мови[11, с. 1].

Anthony Brandt схиляється до іншого погляду – усна мова є особливим видом музики. Він наводить докази того що музичний слух є неймовірно важливим фактором засвоєння мови. Згідно з його думкою, не варто відокремлювати такі поняття як музика та мова, оскільки ці терміни є тісно пов'язаними. Дослідник пояснює це тим, що говоріння містить у собі ознаки музики, такі як висота тону, ритм та тембр [11, с. 1].

Зв'язок мови та музики також підтверджують і нейробіологічні дослідження. Згідно з дослідженням музикотерапевта Патсі дель Кампо можна свідчити про те що, тільки 15% інформації передається через слова, тоді як 70% — через мову тіла, а решта 15% — через інтонацію, яка є музичною характеристикою мови[12, 11]. Враховуючи дане твердження, ми можемо ще більше свідчити про необхідність збагачення навчального процесу музикою.

Інше дослідження іноземного науковця Роберта Заторре показує нам, яким чином обґрунтовується тісний зв'язок музики та мови, що пов'язаний із процесами у мозку. Згідно з Робертом Заторре, під час прослуховування музики відбувається активація двох півкуль мозку одночасно: обробка мовних елементів, як наприклад фонем, здійснюється у лівій півкулі, а розпізнавання музичних тонів відбувається у правій [12, с.13].

У роботі Palmer & Kelly, на яку посилається автор у статті[12, с. 13] також неодноразово наголошується про природний зв'язок мови та музики. За їхньою думкою прослуховування пісні дозволяє підсилити увагу над важливими елементами наголосу, вокальних контурів мови та тривалості звуків.

Вони також проводять паралель між музикою та способом спілкування батьків з маленькими дітьми, іншими словами застосуванням материнської мови(motherese), що полягає у спрощенні мови та підвищенні її емоційності.

Зокрема у праці приділяється увага на такі ознаки пісень, як збіг музики та слів пісні шляхом правильного ритму та наголосу, що має результати не тільки у покращенні розуміння словесного наголосу, але й сприяє покращенню концентрації уваги та пам'яті. Таким чином правильне поєднання слів з ритмом утримує пісню разом у голові, що допомагає запам'ятовуванню. За словами дослідників навіть невелика зміна у поєднанні музики з словами здатна вплинути на те наскільки довго композиція здатна відкластися у пам'яті.

Перелічуючи чинники завдяки яким можна підтвердити позитивний вплив пісень на запам'ятовування мовних конструкцій, також можна згадати і те, що ритмічна структура, якою володіють більшість пісень добре узгоджується з чергування наголошених та ненаголошених складів у мовленні, завдяки чому слова та фрази можуть краще запам'ятовуватися. Дана особливість особливо актуальна при виконуванні пісні.

Не менш важливою сферою у якій можна прослідкувати позитивний вплив пісень є культурологічна сфера. Мова не може існувати окремо від свого культурного середовища, що робить важливість пізнання цього природного середовища існування мови не менш важливим. Palmer & Kelly згадують про це у своїй роботі, наголошуючи що для утворення глибоких зв'язків з культурою, відчуття культурної спадщини та ідентичності не достатньо лише звертатися до друкованих джерел або дивитися на зображення, але й занурюватися у символічні практики через музику, танці та співи[12, с.12].

Таким підхід є незамінним, оскільки утворення зв'язку з культурою носіїв мови, на нашу думку, є ключовим у власне розумінні мови, адже він дозволяє навчитися сприймати мову через контекст даної культури. Інші дослідження даної теми здійснені за допомогою емпіричних методів дозволяються нам оцінити ефективність методу застосування пісень у числах. Зокрема подібні дослідження проводилися в'єтнамськими дослідниками Ha Thi, Kim Linh та Nguyen Thi Tinh. Аналізуючи дані їхнього дослідження, ми можемо наочно побачити які навчальні результати може приносити прослуховування пісень на мові вивчення. До проведеного дослідниками опитування було залучено близько 100 в'єтнамських студентів, які вивчали англійську або японську мови. Зокрема метою даного опитування було порівняти який зв'язок може мати рівень студентів(особливою мірою їхня власна впевненість у своїх навичках) та їх звичка слухати пісні на цільовій мові. У результаті було виявлено що 60% учнів, які зазначили про високу впевненість у своїх мовних навичках мали звичку дуже часто слухати пісні на мові яку вивчали. Інші 25% мали таку звичку часто і лише 3% опитаних учнів з високим рівнем знань, повідомили, що ніколи не слухають пісні на мові яку вивчають[19, с.5454].

За словами авторів такий успіх забезпечується завдяки “заразливому” ефекту музики та стандартній вимові виконавця. У своїй роботі дослідники також зазначають про особливість мовлення, коли слухаючи іншу людину, ми отримуємо інформацію з двох потоків - семантичного, який доносить зміст сказаного та з інтонаційного потоку, який дозволяє нам зрозуміти емоційний зміст. Музика за їх словами є: “способом полегшення запам'ятовування і потужним інструментом для розвитку навичок, які включають словниковий запас і вимову рідної мови чи іноземної[19, с.5454].

Розмірковуючи над вище поданими результатами досліджень ми можемо стверджувати, що прослуховування музики на мові вивчення, навіть якщо це виконується у вигляді позаурочної діяльності, а не адаптованого під навчальний процес матеріалу, має тісний зв'язок із покращенням навичок іноземної мови.

Тема залучення пісень у процес вивчення іноземної мови активно досліджується і на вітчизняному просторі. А. Сабітова та І. Скіцько вважають, що вивчення мови через мистецтво, зокрема музику, є досить продуктивним методом і обґрунтовують дане твердження тим, що музика є найефективнішим способом впливу на почуття та емоції людини[6, с.480]. Музика є невід'ємною частиною нашого життя, адже у всіх є свої музичні вподобання, а сам процес прослуховування музики є важливою частиною дня для великої кількості людей.

Врешті-решт, музика відіграє велику роль не лише у наших особистих життях, але і за тезами наведеними авторами це: “...частина культури кожного народу, з чого випливає, що слухати музику народу, мова якого вивчається, означає глибше пізнавати його культуру, побут, традиції, світогляд” [6, с.480]

А. Сабітова та І. Скіцько у своїй роботі виділяють сім основних функцій музики, що закладені у концепціях вивчення іноземних мов:[6, с.480-481]

- фізіологічна (сприяє кращому запам'ятовуванню);
- психогігієнічна (сприяє розслабленню, розвантаженню);
- емоційна (виражає емоції та почуття);
- соціально-психологічна (підсилює згуртованість);
- когнітивна (покращує розумові процеси);

- функція несвідомого вивчення (складні мовні структури заучуються на несвідомому рівні);
- комунікативна (покращує спілкування);

З огляду на численні дослідження, націлені на оцінку ефективності музичних матеріалів та їх застосування на уроках, ми можемо підтвердити ефективність даного методу. Музика великою мірою впливає на емоційний стан, у зв'язку з чим розкривається багато варіантів її застосування спрямованих на покращення емоційного стану, згуртованості та концентрації учнів. За іншими дослідженнями спрямовані на розгляд процесів, що відбуваються у мозку, підтверджується великий вплив музики на мозок, зокрема на процеси пов'язані із запам'ятовуванням.

Окрім фізіологічних та емоційних чинників впливу на свідомість, пісні зарекомендували себе як цінне джерело культурологічних знань, розуміння яких дозволяє учням зрозуміти мову та менталітет носіїв мови глибше, що також є важливою складовою на шляху вивчення мови.

## **РОЗДІЛ 2**

### **2.1 Порівняння застосування пісенного методу навчання із засвоєнням рідної мови дітьми**

Оцінюючи результати аналізу наукових і методичних джерел з проблеми даного дослідження, ми мали змогу пересвідчитись у тому, що мова і музика мають тісний природний зв'язок. Вивчаючи їхній взаємозв'язок глибше, ми прийшли до висновку, що є необхідним подальше вивчення методів, які би дозволили зробити процес вивчення мови більш природним.

Вивчення мови є складним та багатогранним процесом, і процес її опанування може відбуватися однаково як у формальному так і неформальному (природному) середовищі. Ми хотіли би розпочати наступний розділ з пошуку спільних рис у процесі того як дитина природним чином засвоює свою рідну мову та опанування мови через пісні на уроці або поза уроком, у надії зробити відкриття, які не лише можуть допомогти зрозуміти багатогранний процес вивчення мови більше, але й у надії, що ці знання можна використати для покращення власне навчального процесу.

Всім відомо про виняткові здібності та швидкість засвоєння мови немовлятами. Подібній здібності прийнято надавати вроджений характер. На противагу цьому А. Brandt у своїй статті пов'язує цей процес із здібністю розрізняти звуки мови, що належить до її найбільших музичних аспектів. Згідно з думкою автора, пріоритетне місце у мозку новонародженого має не мова, а музика. Зокрема автор наводить посилання і на низку досліджень інших авторів, у одному із яких говориться про здібність немовлят до розрізнення фонем всіх мов[11, с. 5]. Це говорить про чутливість немовлят до тембру, що є доказом ролі музичного сприйняття у процесі засвоєння мови.

Подібна чутливість до музичних характеристик мови спостерігається ще з перших днів життя. У додачу чутливості немовлят до тембру А. Brandt зазначає, що вони здатні розрізняти і інші музичні ознаки, такі як відчуття просодії рідної мови та здатність реагувати на інтонаційні зміни у мовленні, що можна спостерігати ще з перших днів життя[11, с. 5].

Ще однією із речей про які наголошує автор, є те що велике значення у засвоєнні мови на перших етапах життя є материнське мовлення(motherese). Автор наводить у материнському мовленні такі ознаки як емоційність, мелодійність та перебільшеність інтонацій. Дані особливості дозволяють привернути увагу дитини, навіть якщо прибрати з мовлення лексичний зміст, залишивши тільки інтонацію. Такий спосіб звертання до дітей є притаманним усім культурам[11, с. 7].

Наводячи порівняння особливостей процесу засвоєння мови дитиною та вивченням мови з використанням пісень, варто зазначити що перелічені процеси спираються на неформальних механізмах навчання. У процесі опанування мови дитиною відсутня систематика, проте це компенсується щоденною практикою у природному середовищі існування мови. Мала

дитина здійснює імітацію мовлення дорослих постійно повторюючи почуті звуки та фрази.

Тому ми можемо сказати, що опанування рідної мови великим чином відбувається шляхом багаторазового повторення мовних одиниць. Ми можемо накласти цю особливість і на вивчення мови за допомогою пісень, адже враховуючи їх природу, пісні є коротким матеріалом, прослуховуючи який ми постійно повторюємо однієї і ті самі слова та фрази. Таким чином слухаючи однакові композиції учень неодноразово повертається до повторення одних і тих самих лексичних одиниць та виразів, що сприятиме їх закріпленню та відкладенню у довготривалій пам'яті.

Повертаючись до чинника взаємодії з природним середовищем мови, ми вважаємо необхідним зазначити, що однією із найбільших перешкод у вивченні іноземної мови, є нестача мовного матеріалу у щоденному житті. Для багатьох учнів процес вивчення мови обмежується роботою у класі та опрацюванням домашнього завдання. Дійсно, враховуючи обставини важко занурити себе у природне середовище мови, не маючи змоги взаємодіяти з носіями мови або не проживаючи у країні мови вивчення. Проте сучасні технології спрощують цей процес і прослуховування пісень на японській мові, навіть у якості пасивної діяльності, може значно допомогти цьому.

Музика є незамінною частиною життя для багатьох людей, і впровадження звички слухати пісні на мові вивчення можна сприймати великою мірою у якості хобі, а не як рутинне зайняття.

Ще одна річ на якій ми хотіли би наголосити, це контекст з яким мову сприймають діти. Вивчаючи іноземну мову на уроці, який не є природним середовищем існування мови (внаслідок чого матеріал який вивчається не завжди наділений відповідним йому емоційним контекстом) ми часто

можемо спостерігати складність у сприйнятті та запам'ятовуванні лексики. Засвоєння мови дітьми відбувається у контексті живого спілкування, де велику роль грає не лише емоційна насиченість з якою подається певний вираз чи слово, але й прямим чином створюються середовище, де слово можна у реальному часі співставити з певною дією чи емоцією.

Схожу особливість можна спостерігати у у піснях націлених на дітей. У пісні 野菜の歌 [21] ми можемо спостерігати зображення та аудіоматеріал, що ритмічно поєднуються під музику. Пісня складається з простого та повторюваного ритму, що водночас супроводжується повторюваністю лексики та звуків.

Пісні, подібні до 野菜の歌 створюють схожу ситуацію, з якою стикаються діти при засвоєнні мови у реальному мовному середовищі. У подібних піснях слова набувають практичного значення через взаємозв'язок із музикою та візуальними елементами. Таким чином, відеоряд що супроводжує пісню, демонструє нам зображення овочів, що посилює навчальний ефект та полегшує запам'ятовування.

У своїй статті Masoud Hashemi наголошує на поєднанні слів та ритму як важливому критерії, який покращує здатність мозку до запам'ятовування інформації. За результатами спостережень наведених у статті, говориться про потенційні покращення у розумінні словесного наголосу, концентрації уваги та пам'яті, якщо ритм пісні та слова збігаються за наголосом [12, с.13].

Говорячи про вплив музики на процес запам'ятовування, варто сказати, що є чимало досліджень які підтверджують взаємодію цих двох процесів. Дослід Yiren Ren показав, яким чином прослуховування музики змогло вплинути на пригадування спогадів з минулого. У результаті виявилось,

що ті учасники експерименту, які слухали емоційну музику, додавали більше емоційних деталей до нейтрально забарвлених спогадів. А завдяки МРТ скануванню вдалося виявити, що музика провокувала активність не лише у мигдалеподібному тілі, яке відповідає за емоції, але водночас і у гіпокампі, який відповідає за пам'ять [9, с.925].

В обох випадках ключову роль грає слухове сприйняття мови. Діти з перших днів життя звертають увагу на інтонацію та ритм, чим також наділені пісні. Згідно цьому, ми можемо бачити ще одну перевагу пісенного методу, який надає більш ефективні шляхи засвоєння мови, ніж у випадку якби цей процес обмежувався суто у текстовому форматі або ж з використання традиційних засобів аудіювання.

Метою даного підрозділу було не лише порівняти вивчення іноземної мови із природним шляхом засвоєння мови у дитини, але й детальніше розглянути зв'язок музики із процесами у мозку, які впливають на вивчення мови. Відштовхуючись від доказів наведених у даному підрозділі, які охоплюють деякі особливості засвоєння мови на нейробіологічній основі, ми можемо підтвердити факт того що застосування пісень у якості навчального матеріалу може мати позитивний вплив на результати навчання. Це великою мірою пояснюється особливим механізмом зв'язку музики та мовленнєвих навичок, їхній синхронізації у півкулях мозку - лівої, що відповідає за логічне мислення, та правої, за допомогою якої відбувається обробка музики з емоційної точки зору.

## **2.2. Чинники, що впливають на засвоєння мови при прослуховуванні пісень**

Варто зазначити, що наше обґрунтування ефективності застосування пісень у навчальному процесі не обмежується лише нейро психологічними особливостями. Існують і інші чинники які впливають на засвоєння мови

за допомогою пісень. Такими чинниками є емоційний чинник, культурологічний та методичний.

Завдяки сучасному рівню розвитку технологій, ми маємо доступ до низки автентичних матеріалів, які допомагають нам розкрити культурологічні реалії інших країн, і пісні є одним із таких матеріалів. Вони дозволяють учням отримати унікальні знання, адже пісня виходить далеко за рамки освітнього процесу та поєднує як і навчання так і виховання особистості.

Вітчизняні дослідники А. Сабітова та І. Скіцько, перелічуючи критерії відбору пісень до уроку виділяють країнознавчу специфіку пісні [6, с. 481]. Це підтверджує факт того, що пісні є не лише засобом, який можна застосувати для вивчення лексики та граматики, але і засобом який може стати джерелом знань про культуру і менталітет носіїв мови вивчення. Слухаючи пісні та працюючи над їх вмістом учні не лише займаються опрацювання мовних одиниць тексту, але й за допомогою музики занурюються у мовне середовище, за допомогою якого відбувається поглиблення контексту використання слів. Завдяки цьому учні природним чином мають змогу відчувати мову у її соціокультурному середовищі, що є важливим чинником для її опанування.

Про важливість країнознавчої специфіки можна знайти підтвердження у інших роботах. Як наводиться у збірнику науково-методичних матеріалів за редакторства В. Редько, Т. Полонської та М. Савченко: “процес опанування мовою передбачає не тільки вивчення лише її предметних складових, якими є мовні конструкції, але й критично необхідними емоційно-ціннісними її компонентами, що створюються на засадах оволодіння нею у міжкультурній комунікації” [2, с.6]. Цей підхід у свою чергу передбачає собою ознайомлення з культурою носіїв мови. Оскільки ми вважаємо пісні матеріалом, що великим чином несе у собі

культурологічну інформацію, то ми можемо вважати їх матеріалом вартим застосування у навчальних умовах.

Інший позитивний вплив музичних матеріалів на якому ми би хотіли наголосити - це його вплив на емоційний стан учнів. Музика завдяки своїй здатності на емоційний відгук, значно покращує мотивацію учнів, що підтверджується численними дослідженнями наведеними у статті Hilda Israel, згідно з яким групи учнів, на уроках яких включали пісні до уроку, виявили значно більший інтерес та мотивацію до навчання у порівнянні з групою до навчального процесу яких не було включено пісні [14, с.1365].

Інша перевага, яку надає застосування чиннику емоційного впливу музики є емоційне залучення, що викликає певна композиція, як спосіб для більш глибокого осмислення та засвоєння мовного матеріалу. У якості можливих прикладів застосування цього чинника на практиці, можна навести пісню як своєрідне налаштування на певну тему заради наділення лексики емоційний контекстом.

Для того аби проілюструвати особливості роботи емоційного чинника, хочемо навести у приклад японську пісню ふるさと [15], що відома кожному японцю. Темою пісні є оспівування любові до рідної землі, сім'ї, друзів та краєвидів дитинства. Емоційний текст пісні супроводжується підходящим йому повільним та мелодійним музичним супроводом, який з самого початку націлює слухачів на виклик меланхолійних та ностальгічних емоцій. По цій причині ми можемо говорити про те, що таке поєднання музики з лірикою вже на початкових етапах роботи може занурити учнів у правильний контекст, що допоможе правильно зрозуміти лексику, надати їй емоційного навантаження.

Центральними лексемами, що зустрічаються у тексті є такі слова як: 山 (гора), 川 (річка), 雨 (дощ), 風 (вітер), 父 (батько), 母 (мати), 友垣 (друзі), 夢 (мрія), 忘れる (забувати), 帰る (повертатися). І уже на цьому етапі учні можуть уловити семантичний зв'язок між цими словами, що у свою чергу стає ще одним чинником, який у подальшому може допомогти у їх запам'ятовування, шляхом створення асоціацій.

Перелічена лексика у контексті створеному за допомогою таких чинників, як відеокліп, музичний супровід та зв'язок між словами у тексті, має здатність викликати почуття ностальгії, пробудити приємні спогади дитинства і тд., адже подібні спогади та емоції у людей часто мають схожі асоціації із словами наведеми вище (мальовничі краєвиди, рідні люди, спогади дитинства). Музика у цьому випадку посилює емоційне забарвлення цих слів, роблячи їх ще більш яскравішими, що допомагає відкладенню лексики у пам'яті та водночас певним чином “оживляє” її подаючи у природному контексті вживання:

山は青きふるさと

水は清いふるさと

Моя Батьківщина, де зелені гори

Моя Батьківщина, де течуть чисті води

Словосполучення 山は青き та 水は清い спрямовують фантазію слухачів на утворення відповідних краєвидів у своїй уяві та стимулюють їх до пригадування місць у яких вони самі могли провести своє дитинство. А

такі слова як 父、母、友垣 для більшості також несуть приємні спогади дитинства. Окремо варто звернути увагу на лексеми 夢, 忘れる та 帰る, які у контексті даної пісні говорять про надію на повернення додому та страх його забути.

Завдяки поєднання музики та лірики, лексика набуває більшого емоційного навантаження, оскільки мелодія створює відповідний настрій і завдяки цьому є можливим більш глибоке проживання твору. Слухаючи музику та асоціюючи лірику пісні з власним досвідом та спогадами, учні при опрацюванні даного твору вибудовують емоційний зв'язок із текстом і завдяки цьому є змога краще засвоїти його та більший шанс того, що він затримується у довготривалій пам'яті.

Дана пісня також служить прикладом того яким чином мелодію пісні можна застосувати не лише як засіб для емоційного розвантаження та естетичного збагачення, але водночас як чинник, який сприяє збільшенню ефективності засвоєння слів.

### **2.3. Критерії відбору пісень для урочної діяльності**

У попередньому підрозділі нами було обґрунтовано значимість пісень у їх здатності бути джерелом культурологічних та їхню потенційну вірогідність позитивно впливати на розвиток мовних навичок.

Ми бачимо необхідність у подальшому представленні не лише властивостей музики, але й наведенні методик та критеріїв аналіз пісень, які можна використовувати, готуючи пісню у якості матеріалу уроку. Це зумовлюється необхідністю у підборі матеріалу, який буде підходящим за віковими особливостями та рівнем знань учнів. Крім того, варто зазначити, що не всі пісні можуть бути використані у якості хорошого матеріалу.

Розуміння особливостей критеріїв відбору пісень стає важливою частиною їх впровадження у процес навчання та першим етапом у підготовці до використання пісні.

Розмірковуючи над вибором вдалої пісні для її перетворення у навчальний матеріал, нами пропонується три критерії: аналіз мовної складової тексту пісні, культурний контекст та педагогічна цінність пісні.

Починаючи пошук необхідної пісні варто поставити перед собою цілі, яких викладач хоче отримати у результаті навчального процесу. Це є важливим пунктом, оскільки підхід до вивчення пісні може відрізнятися у залежності від її мовного, стилістичного чи культурного наповнення, що вимагає адаптацію методів відповідно до поставлених навчальних цілей.

Відштовхуючись від функцій музики наведених А. Сабітовою та І. Скіцько [6, с.481] деякі пісні краще втілюють певну функцію, як наприклад, психогігієнічну(емоційне розвантаження), функцію несвідомого вивчення, яка виробляється під час тривалого прослуховування і за рахунок повторюваних мовних структур у пісні, фізіологічну функцію і тд.

Впровадження різних типів пісень, кожна з яких буде краще втілювати певну функцію, дозволяє зробити навчальний процес більш гнучким та цікавим, що є важливим для підтримки мотивації учнів.

Окрім того, критично важливим є врахування відповідності пісні рівню знань учнів. Багато пісень включають у себе складні граматичні конструкції, лексику для вищих рівнів, або ж застарілі вирази, що може заплутати учнів з початковим рівнем знань. Тому розробляючи план уроку для учнів з початковим рівнем знань та ставлячи ціль використання пісні для тренування лексичних чи граматичних компетенцій учнів, варто звертати на композиції, що не перевантажені великою кількістю лексики та містять прості граматичні структури.

Іноді існують випадки, коли використання більш складніших пісень може мати переваги, навіть і для учнів початкового рівня. Ми можемо налічити три такі переваги, якими є: зняття емоційного навантаження, несвідоме засвоєння нових конструкцій та розвиток навичок пасивного слухання. Застосування пісні як засобу для зняття напруги може відбуватися на середині або у кінці уроку, коли в учнів спостерігається зниження концентрації.

Відновлюючи їх здатність до концентрації, така невелика перерва може змінити хід уроку на краще, при цьому не перемикаючи увагу учнів з японської мови. Іншою корисною стороною такої музичної перерви є функція пісні діяти як джерело несвідомого вивчення, коли навіть незнайомі для учнів конструкції відкладаються у пам'яті. Покращення навичок слухання також може здійснюватися у пасивній формі - просте прослуховування пісні, навіть без докладання зусиль, покращує вимову та навичку розрізнення різних звуків та наголосів мови. Всі три перелічені у цьому абзаці функції пісень виконуються без прямого розуміння тексту.

Перший критерій з якого варто починати аналіз, це мовний чинник, який можна розділити на три частини - аналіз граматичних структур, аналіз лексики та фонетичний аналіз. Аналізуючи текст за граматичною складовою, викладач починає з ідентифікації структур, на які варто звернути увагу, їх відповідність рівневі учнів та навчальній програмі. Далі варто звернути увагу на довжину речень, їхню структуру та будову, виділити граматичні частки та визначити їх роль. Занадто довгі речення часто є складними для розуміння, їх важче повторити та запам'ятати.

У сучасних популярних піснях від японських виконавців можна зустріти граматичні форми, які відрізняються від стандартних граматичних конструкцій поданих у підручниках, проте є поширені у повсякденному

мовленні, на що також варто наголосити під час роботи над піснею на уроці. Окремо варто звернути увагу на видозміну деяких частин мови, що використовується для збереження ритму та милозвучності пісні. Ми вважаємо доречним уникати пісень, які містять велику кількість таких видозмін, адже їх присутність у словах може заплутати учнів або ж навіть сприяти відкладенню неправильних лексичних форм у пам'яті.

Проводячи лексичний аналіз, викладачем здійснюється розбір тексту на виявлення невідомих для учнів слів, сталих виразів чи фразеологізмів та порівняння їх з матеріалами підручників, визначення їх рівня складності. Працюючи над готовим матеріалом вже безпосередньо на уроці, допускається пропуск складних слів, якщо це вимагається рівнем учнів. Однаковим чином як і під час проведення граматичного аналізу, важливо диференціювати лексику на ту, яка зустрічається у розмовній мові або ж на ту, яка зустрічається лише у літературній мові.

Проводячи аналіз пісенного матеріалу не менш важливе значення має культурний контекст. Пісні залишаються одним із прямих способів відчувати культуру носіїв, занурюючи учнів у природне середовище існування мови. Музика певного народу несе його унікальні риси та традиції. Більшість пісень які беруться на опрацювання на уроці є новими та відображають сучасні тенденції та вподобання, що робить простішим розуміння їх контексту.

У якості прикладу того як можна використати пісню у якості живого прикладу для занурення у японську культуру та як засіб полегшення розуміння лексики учнями, хочемо ще раз навести народну пісню ふるさと , а особливою мірою її назву. Дане слово можна зустріти у підручниках початкового рівня, і згідно з українсько-японським словником ми можемо трактувати його значення як: батьківщина, вітчизна, рідні місця [7, с. 448]

Слово «Батьківщина» відображає країну народження, коли ж «рідні місця» можуть мати широке значення, у залежності від місцевості у якій народилася людина, включаючи урбаністичні зони.

Водночас, аналізуючи текст пісні, ми зустрічаємо такі слова як 山 та 川, а при перегляді відео-кліпу до пісні можемо бачити відповідні зображення японських сільських пейзажів. Підтвердження особливого семантичного значення даного слова також можна знайти і у статті іноземного дослідника Morrison та R. Lindsay у якому говориться про емоційний аспект ふるさと як місця, що має особливу силу пробуджувати забуті у серці спогади, як пейзажі дитинства та водночас відображає певний «архетипний ландшафт японського серця» як наприклад, гори, рибальські села, рисові поля і тд. [16, с.13]. Демонструючи пісню, особливо з відеорядом, ми можемо не лише використати це як зрозуміле пояснення лексики, яку неможливо точно передати в українській мові, але й використати це як джерело унікальних культурологічних знань.

Проте варто враховувати, що пісні, які мають у собі історичний та культурний контекст є складними для розуміння, тому варто заздалегідь підготувати пояснення для введення студентів у контекст пісні. Особливо це стосується традиційних пісень, де може бути присутньою характерна для японської народної творчості символіка. Для японців характерним є використання символічних образів навіть у сучасних піснях, і такими символами часто є природні образи та явища, як наприклад квіти сакури, пори року або відображення місяця на воді, як позначення скороминущості життя. Пояснення таких речей дозволяє учням сформувати уявлення про японський менталітет та систему цінностей.

Останнім і не менш важливим критерієм є аналіз пісні з точки зору педагогічної цінності, тобто здатність пісні сприяти на розвиток мовних компетенцій. Вивчаючи ступінь доступності тексту, важливо обирати матеріал згідно рівня конкретної групи студентів. Перенасичений лексикою текст або ж занадто швидка композиція, з нечітким голосом виконавця може мати протилежний ефект на мотивацію учнів.

Працюючи з учнями які мають початковий рівень знань можна розпочати з більш повільних та легких пісень, з чіткою структурою та простими граматичними конструкціями. Варто виключати варіанти композицій тексти яких містять метафоричні вислови, сленг або діалекти. Для такої мети підходять пісні орієнтовані на дітей. Проте включаючи у матеріал уроку дитячі пісні, потрібно і не забувати чи може такий матеріал утримати інтерес та концентрацію учнів, враховуючи їх вікові особливості. Варто підібрати таку пісню, яка може позитивно вплинути на їх мотивацію та викликати емоційний відгук. При цьому потрібно звернути увагу на такі критерії як емоційне забарвлення пісні, її мелодійність, швидкість та тональність. Згідно з А. Сабітовою та І. Скіцько краще запам'ятовуються ритмічні композиції, які не є занадто довгими та мають чітку структуру, що містить приспів [6, с.481].

Про важливість музичного ритму у процесі засвоєння матеріалу ми можемо відшукати підтвердження і у інших працях. Paola X. Romero проводячи аналіз численних наукових робіт, доводить про вплив ефекту мнемоніки, який сприяє запам'ятовуванню лексики та граматичних структур. Крім того, авторка у своїй роботі згадує про гіпотезу ефекту “нав’язливого мотиву”, який викликає мимовільне повторення певної мелодії та слів у голові, що підсилює ефект несвідомого вивчення [17, с.41]. Враховуючи дану причину, ми можемо говорити про особливу користь пісень у яких містяться повторювані та римовані фрази.

Підсумовуючи, ми наголошуємо на важливості критеріїв відбору пісень та етапах роботи з ними, оскільки не всі пісні можуть слугувати доступним джерелом вивчення. Враховуючи різноманітність пісень відповідно до їх тексту та ритмічно-музичної побудови необхідно розуміти варіативність можливостей до їх застосування, відбираючи матеріал відповідно до потреб учнів, їхніх вікових особливостей та рівня знань.

## **2.4. Приклад відбору пісні**

У даному підрозділі ми би хотіли перейти до практичного застосування аналізу за поданими вище мовними, культурними та педагогічними критеріями. На нашу думку, у якості чудового прикладу може бути подано пісню 可愛くてごめん[13] від виконавця HoneyWorks.

Ця пісня випущена у 2022 році та є широко відомою як і на японський так і іноземний загал, що робить її актуальною та цікавою для молоді. Своїй популярності вона завдячує, головною мірою, через соціальну мережу Tiktok, де була на одних із перших місць у рейтингу найбільш програваних та вподобаних композицій серед японських користувачів у 2022 році[20]. Завдяки її популярності та яскравому відеоряду виконаному у аніме стилі, ми бачимо дану пісню як непоганий приклад японського жанру музики j-ror, у якого є високий потенціал зацікавлення учнів до роботи з нею та водночас як хороший приклад для ознайомлення з японською пісенною культурою.

Ми вважаємо цю пісню підходящою як і для початкового так і середнього рівня знань учнів, враховуючи її лексичне та граматичне навантаження.

Вона включає у себе низку критеріїв, перерахованих розділом вище.

Пісня 可愛くてごめん має чітку структуру, з приспівом який повторюється декілька раз, а сама пісня за своєю музичною композицією має жвавий ритм. Завдяки чіткій структурі, яка повторюється, та музичному ритму, є

високим шанс того, що матеріал наявний у даній пісні не лише запам'ятається на довше, але й відкладеться у голові за допомогою ефекту “нав'язливого мотиву”, коли мелодія та слова пісні будуть автоматично програватися у свідомості, що у свою чергу сприятиме функції несвідомого вивчення.

При розгляді пісні з боку мовного чинника, важливо оцінити складність тексту за граматикою та лексикою. Рядки даної пісні не перевантажені різними граматичними структурами, та радше включають багаторазове повторення однакових коротких структур, які вивчаються ще з початкових рівнів. Одними із прикладів є: ～でしょうか（嫉妬でしょうか）、～ください

（私に干渉しないでください） і тд. Користуючись даною інформацією, ми можемо створити матеріал, що може підійти навіть для початкових рівнів. Граматичні структури наведені вище, є не лише простими для розуміння, але й часто зустрічаються у повсякденному мовленні. Враховуючи це, навіть якщо учні недостатньо розуміють лексику пісні, можна адаптувати вміст пісні до прийняттого рівня, шляхом правильного підбору комплексу вправ та заміною та пропуском складних для розуміння структур чи слів. Як було згадано вище приспів пісні багаторазово повторюється та має однакову структуру, де протягом пісні змінюється лише лексика:

Chu! 可愛くてごめん

生まれてきちゃってごめん

Наведені рядки з пісні є простими конструкціями, які вивчаються на початкових етапах та містять у собі базову лексику, але завдяки багаторазовому повторенні забезпечується їх відкладення у довготривалій пам'яті. Таким чином аналізуючи текст пісні та виділяючи всі граматичні

структури та класифікуючи їх за рівнем складності, ми можемо підібрати матеріал, який не обтяжить учнів, а послугує відмінним способом закріпити матеріал.

Варто зазначити, що у тексті також зустрічається лексика на однакову тематику, завдяки чому її простіше згрупувати за сферою вжитку.

Враховуючи тему пісні, у ній присутньо багато лексики на тему зовнішнього вигляду та мови, як наприклад: 好きな洋服 (улюблене вбрання)、お化粧 (макіяж)、ブーツ (черевики)、お気に入りリュック(улюблений рюкзак)、前髪くしでといて (розчісувати чубчик).

Однією із найчастіших проблем, які можуть виникнути при роботі з текстом, є труднощі у розумінні сленгових виразів, фразеологізмів та діалектизмів. Готуючи матеріал на урок потрібно звернути увагу чи не присутня у тексті лексика, що належить до перелічених категорій. Ми вважаємо, що однією із найважливіших критерій при підборі матеріалу є його адаптація згідно з рівнем розуміння студентів, інакше перенасиченість тексту складними словами, викличе протилежний ефект, знизивши мотивацію учнів до роботи. Працюючи з учнями на початковому рівні варто уникати тексти, які містять вище перелічені категорії лексики, концентруючись на текстах у яких присутня переважно проста лексика повсякденного вжитку.

Дана пісня містить переважно просту для розуміння лексику, але ми наголошуємо на необхідності уважно переглядати текст пісні. У даному тексті є один вираз, який потенційно може вимагати пояснень. Таким словом є ざまあ, що є фразеологізмом:

カムついちゃうよね？ざまあw

Дане слово є скороченою версією сталого виразу ざまあみろ, тому його значення не визначається змістом його складових елементів, що у свою чергу унеможлиблює його трактування без сторонньої допомоги. При поясненні також варто врахувати емоційне навантаження даного слова, оскільки воно використовується для висміювання співрозмовника і його можна дослівно перекласти на українську як «так тобі і треба». Водночас враховуючи контекст пісні, у якому сказане є відповіддю ліричної героїні до своїх ненависників та розглядаючи дану ідіому у поданому контексті, ми можемо легко утворити логічний зв'язок сталого виразу ざまあみろ із смисловим навантаженням попередніх рядків, що спрощує його розуміння та дозволяє інтуїтивно зрозуміти його значення, що було б неможливо за умови традиційного заучування лексики, при якому слово подається сухо без наданого контексту та емоційного навантаження.

Водночас із аналізом граматичних структур, які зустрічаються у пісні проводиться класифікація лексики. Це дуже важливий чинник, при роботі над яким потрібно також враховувати рівень знань учнів, оскільки перевантаженість незнайомою лексикою може навпаки знизити мотивацію та відповідно сприяти низькій ефективності роботи учнів над текстом пісні. Причиною по якій нами було запропоновану цю композицію є її насиченість корисною лексикою, яка часто використовується у повсякденному житті.

Описуючи зміст та ідею пісні варто зазначити про її потенційний позитивний вплив на емоційний стан учнів. Ми можемо перекласти назву даної композиції як «Вибачте, що виглядаю так мило», і відповідно назві лірична героїня пісні визнає свою власну привабливість. Вона визнає це не

через гординю, а через свою харизму та впевненість у собі. Головними посиленнями пісні є ствердження того, що любов до себе є нормальною, та не варто вибачатися за свої природні риси. Веселий та зухвалий тон пісні підкреслює важливість хорошої самооцінки та любові до себе, підштовхуючи слухачів до усвідомлення власної самоцінності.

Представлена у даному підрозділі пісня 可愛くてごめん є матеріалом, який можна використати з користю для навчання, оскільки дана композиція підходить за трьома чинниками представленими у попередньому розділі, та окрім того містить ряд наступних ознак:

- Наявність простих граматичних структур
- Наявність лексики повсякденного вжитку
- Багаторазове повторення однакових структур
- Мелодійність та наявність жвавого ритму
- Чіткість голосу виконавця
- Має культурологічну цінність
- Відсутність сленгових виразів, діалектизмів, архаїзмів та стилістичних прийомів, які можуть змінювати коректність граматичних структур та виразів заради збереження ритмічного звучання композиції

Подібним чином, прослуховування даної пісні може також мати позитивний виховний ефект на учнів, спонукаючи їх до роздумів. Окрім її лексичної та граматичної простоти, ми вважаємо, що дана пісня може справляти позитивний ефект на навчання виконуючи психогігієнічну функцію.

可愛くてごめん виконується у веселому та жвавому тоні, який

супроводжується яскравим відеорядом виконаним в аніме стилі, що може спонукати до зниження емоційного навантаження під час уроку.

Враховуючи всі вище перелічені чинники, якими на нашу думку наділена дана композиція (підходящість за мовною складовою, культурологічна та педагогічна цінність), ми можемо говорити, що використання представленої пісні може бути корисним не лише у виконанні прямої мети навчання, але і здатне підвищити ефективність самого навчального процесу, оскільки її впровадження може сприяти покращенню емоційного стану учнів, підтримувати їх мотивацію та зберігати позитивне відношення до навчання.

Наведений у цьому підрозділі аналіз пісні, мав на меті представити, яким чином можливо проводити аналіз пісні перед тим як використати її у якості навчального матеріалу та на які речі варто звернути увагу під час її перегляду. На нашу думку, представлені етапи та критерії аналізу є необхідними при розгляді пісні як навчального матеріалу, а їх недотримання може мати негативні наслідки, як наприклад зниження мотивації через перевантаження складного для розуміння матеріалу або ж повільний ритм музики, прослуховуючи який важче втримати концентрацію.

## **ВИСНОВКИ**

У даній роботі було здійснено аналіз наявних досліджень, які охоплюють певні нейробіологічні особливості сприйняття мови та музики та проаналізовано певну кількість вітчизняних робіт які включають у себе методологічні рекомендації щодо роботи з пісенним матеріалом на уроці та їх правильне включення у навчальний процес.

Здійснений нами аналіз підтверджує великий інтерес до даної теми, як і серед іноземних дослідників так і вітчизняних, що говорить про великий

потенціал який має музика та пісні у процесі вивчення іноземної мови. Дослідження націлені на оцінку зв'язку між прослуховуванням музики або її включенням у навчальний процес доводять що у переважній більшості учні, що активно слухають пісні на мові вивчення мають більшу впевненість щодо своїх навичок.

Окрім того нами було доведено, що застосування пісень у якості матеріалу уроку, здатне покращити мовні навички, що великим чином пов'язано із ритмічною природою пісень та наочністю пісенних матеріалів, як засобу, який дозволяє занурити учнів у природний контекст існування лексики та граматичних конструкцій. Говорячи про вплив пісень та музики на перебіг та результати навчального процесу не варто забувати і про позитивний вплив пісенних матеріалів на культурологічну та емоційну сферу учнів. Пісні завжди були важливим пластом у культурі будь-якого народу, і відповідно ознайомлюючись із культурою народу через пісні, учні мають змогу пізнати культуру та менталітет носіїв на глибшому рівні, адже варто не забувати про важливість культурологічних знань у процесі оволодіння мовою.

Вплив музики на емоційну сферу є не менш важливим, адже музика завдяки своїй природі має змогу глибоко впливати на емоційний стан, і тому у результаті правильного застосування пісень, ми можемо бачити значний позитивний вплив на такі характеристики учнів як мотивація, концентрація, згуртованість, настрої і тд.

Досліджуючи дану тему ми хотіли звернути особливу увагу на біологічні чинники засвоєння мови, аби мати змогу розуміти основи даного процесу. Спираючись на результати численних досліджень, ми мали змогу пересвідчитися у тому що процес обробки музики та мови пов'язаний завдяки спільній роботі півкуль та центрів у мозку. Було доведено, що

музика активує ділянки мозку пов'язані із процесом запам'ятовування, що ще раз підтверджує потенціал даного інструменту у навчанні. Також намагаючись знайти закономірності засвоєння мови природним шляхом, ми звернулися і до інших робіт, де говориться про особливості засвоєння мови маленькими дітьми та нами було здійснено аналіз подібного природного засвоєння мови із застосуванням методу пісень, що дозволило виявити спільні особливості цих процесів.

Маючи на меті удосконалення навчальних методів, ми проаналізували особливості пісень та головні сфери їх впливу на вивчення мови та на їх основі ми охарактеризували фактори, які визначають ефективність пісень у якості навчального матеріалу. Нами було виділено три критерії відбору пісень у якості навчального матеріалу: мовні особливості твору, педагогічна цінність та культурний контекст. Мовний контекст включає у себе необхідність аналізу простоти лексики та структур наявних у тексті пісні та їх оцінка згідно наявного рівня учнів, повторення лексики та фраз, наявність складних термінів, діалектизмів, архаїзмів і тд. Оцінка культурного контексту пісні дозволяє зрозуміти цінність пісні у плані знань про культуру носіїв мови, якими матеріал може наділити учнів. Педагогічна цінність пісенного матеріалу включає у себе ряд критеріїв як швидкість та жвавість темпу пісні, особливості її римування, що важливо для запам'ятовування, загальну легкість сприйняття у якості навчального матеріалу, та оцінка потенційного впливу на емоційний стан учнів.

Беручи за основу наведені нами критерії було запропоновано приклад аналізу популярної японської пісні, що дозволило закріпити важливі чинники з урахуванням яких відбувається підбір матеріалу для досягнення найкращих результатів.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Капітан Т. А. Роль пісні у процесі навчання англійської мови. Наукові записки. Серія: педагогічні науки. 2018. № 172. С. 236–239.
2. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти: симбіоз педагогічної науки і шкільної практики : зб. матеріалів наук.-метод. інтернет-семінару «компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов у закладах

загальної середньої освіти: симбіоз педагогічної науки і шкільної практики». / ред.: В. Редько, Т. Полонська, М. Савченко. Київ : Пед. Думка, 2021. 87 с.

3. Мішин В. Ю. Вчення про музичний етос у класичну епоху. Молодий вчений. 2018. Т. 2, № 54. С. 537–542.

4. Наумова Ю. С., Дементьєва Т. С. Едьютейнмент як сучасна технологія навчання японської мови (на прикладі використання пісень і веб-квесту). ВІСНИК КНЛУ. Педагогіка та психологія. 2023. Т. 38. С. 95–104.

5. Отрішко Т. Труднощі аудіювання та шляхи їх подолання. Х всеукраїнська студентська науково - технічна конференція "природничі та гуманітарні науки. актуальні питання". : Зб. тез конф., м. Тернопіль, 25 квіт. 2017 р. Тернопіль, 2017. С. 230–231.

6. Сабітова А. П. Використання музики як метод вивчення іноземних мов : thesis. 2019. URL: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/40924> (дата звернення: 20.03.2025).

7. Українсько-японський та японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів / ред. Ю. О. Карпенко. Київ : Вид. Дім Альтернативи, 1998. 585 с.

8. Фучила О. М. Використання пісень в процесі вивчення англійської мови. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2007. № 586. С. 42–46.

9. Affective music during episodic memory recollection modulates subsequent false emotional memory traces: an fMRI study / Y. Ren et al.

Cognitive, affective, & behavioral neuroscience. 2024. URL:  
<https://doi.org/10.3758/s13415-024-01200-0> (date of access: 20.03.2025).

10. Asher J. J. Children's first language as a model for second language learning. The modern language journal. 1972. Vol. 56, no. 3. P. 133. URL:  
<https://doi.org/10.2307/324033> (date of access: 20.03.2025).

11. Brandt A., Gebrian M., Slevc L. R. Music and early language acquisition. Frontiers in psychology. 2012. Vol. 3. URL:  
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00327> (date of access: 20.03.2025).

12. Hashemi M., Azizinezhad M. RETRACTED: the role of music in language learning. Procedia - social and behavioral sciences. 2011. Vol. 28. P. 10–14. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.003> (date of access: 20.03.2025).

13. HoneyWorks OFFICIAL. 可愛くてごめん feat. ちゅーたん (CV：早見沙織) ／HoneyWorks, 2022. YouTube. URL:  
<https://www.youtube.com/watch?v=K4xLi8IF1FM> (дата звернення: 20.03.2025).

14. Israel H. F. Language learning enhanced by music and song. Literacy information and computer education journal. 2013. Special 2, no. 1. P. 1360–1366. URL: <https://doi.org/10.20533/licej.2040.2589.2013.0180> (date of access: 20.03.2025).

15. Learn Japanese with JapanesePod101.com. Learn japanese with japanese songs - furusato, 2010. YouTube. URL:  
<https://www.youtube.com/watch?v=gcmcXrCihRA> (date of access: 20.03.2025).

16. Morrison L. R. Home of the heart: the modern origins of furusato. ICU 比較文化 = ICU comparative culture / 国際基督教大学比較文化研究会 編. 2013. No. 45. P. 1–27.
17. Romero P. , Teaching and learning english through songs: a literature review. SLS working papers. 2017. No. 8. P. 40–45.
18. Sadakata M., Desian P., Honing H. A cross-cultural study of the rhythm in English and Japanese popular music. Proceedings of the international symposium on musical acoustics. 2004. P. 41–44.
19. The great effects of applying music on learning second language / H. T. K. Linh et al. Universal journal of educational research. 2020. Vol. 8, no. 11. P. 5453–5456. URL: <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.081148> (date of access: 20.03.2025).
20. TikTok、日本の 2022 年年間音楽チャートを発表 | BARKS. BARKS. URL: <https://www.barks.jp/news/?id=1000228284> (дата звернення: 20.03.2025).
21. ポンボンアカデミー. 【♪うたアニメ】やさいのうた〈うた：いっちー & なる〉, 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4cpyl0ffMJc> (дата звернення: 20.03.2025).

